

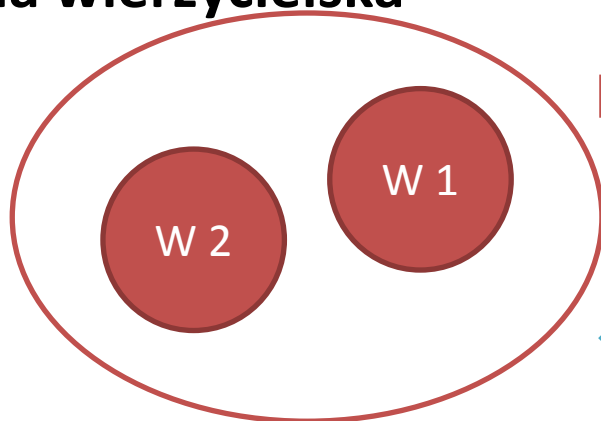
PRAWO CYWILNE CZĘŚĆ OGÓLNA I PRAWO ZOBOWIĄZAŃ

NSP(W) II (grupa 2 i 3)

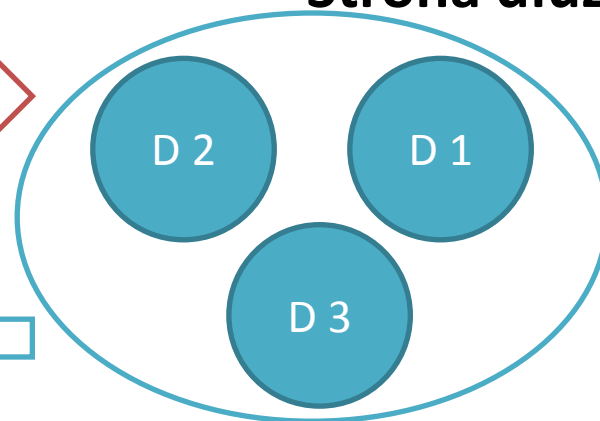
Semestr zimowy r.a. 2022/23

Wielość dłużników lub wierzycieli wiąże się z występowaniem po stronie długu albo wierzytelności kilku podmiotów.

Strona wierzycielska

Strona dłużnicza

- Może występować od początku zobowiązania, albo na skutek późniejszych zdarzeń
- Instytucje regulujące zagadnienia związane z sytuacją, w której po stronie wierzytelności lub długu występuje więcej niż jeden podmiot:

1. zobowiązania solidarne
2. zobowiązania podzielne
3. zobowiązania niepodzielne

ZOBOWIĄZANIA SOLIDARNE

SOLIDARNOŚĆ DŁUŻNIKÓW (tzw. SOLIDARNOŚĆ BIERNA)

- Wierzycielowi przysługuje wierzytelność o spełnienie **jednego** świadczenia, jeśli zostanie ono w całości i w sposób należyty spełnione lub jeśli wierzyciel zostanie w inny sposób zaspokojony, zobowiązanie wygasa,
- Po stronie długu – **kilka podmiotów**,
- Wierzyciel może żądać **całości** lub **części** świadczenia od wszystkich łącznie, od kilku albo od każdego osobno,
- Zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników **zwalnia** pozostałych.

Art. 366 KC

§ 1. Kilku dłużników może być zobowiązanych w ten sposób, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych (solidarność dłużników).

§ 2. Aż do zupełnego zaspokojenia wierzyciela wszyscy dłużnicy solidarni pozostają zobowiązani.

A ma wierzytelność 3000 zł. przeciwko trzem dłużnikom solidarnym: B, C, D. W tej sytuacji A może żądać tej kwoty od wszystkich łącznie, od każdego z osobna, albo tylko od dwóch z nich. Np. od B i C po 1500 zł., a nic od D, którego uważa za niewypłacalnego. Od każdego z dłużników może dochodzić kwot różnej wysokości.

ŹRÓDŁA SOLIDARNOŚCI BIERNEJ

Art. 369 KC

Zobowiązanie jest solidarne, jeżeli to wynika z ustawy lub z czynności prawnej.

- Solidarność bierna powstaje tylko, gdy wynika to ze **szczególnej podstawy prawnej**:
 - Z czynności prawnej (np. postanowień umowy; UWAGA! *Solidarności nie domniemywa się!*)
 - Gdy przepis tak stanowi w odniesieniu do umów – zob. przede wszystkim art. 370 KC

Art. 370 KC

Jeżeli kilka osób zaciągnęło zobowiązanie dotyczące ich wspólnego mienia, są one zobowiązane solidarnie, chyba że umówiono się inaczej.

- Gdy przepis tak stanowi w odniesieniu do zdarzeń innych niż umowy – np. 40 par.2, 55(4), 289 par.2, 441 par.1, 614, 717 KC i inne

Art. 441 § 1 KC

Jeżeli kilka osób ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, ich odpowiedzialność jest solidarna.

Pozycja prawna dłużników wobec wierzyciela

- Zasada, że **zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych**
- Zasada **reprezentacji dłużników na ich korzyść** – art. 374 par. 1 i 2 KC – odnowienie i zwłoka wierzyciela,

Art.374 KC

§ 1. **Odnowienie** dokonane między wierzycielem a jednym z dłużników solidarnych zwalnia współdłużników, chyba że wierzyciel zastrzegł, iż zachowuje przeciwko nim swe prawa.

§ 2. **Zwłoka wierzyciela** względem jednego z dłużników solidarnych ma skutek także względem współdłużników.

– **Wyjątek** art. 373 KC – zwolnienie z długu lub zrzeczenie się solidarności!

Art. 373 KC

Zwolnienie z długu lub zrzeczenie się solidarności przez wierzyciela względem jednego z dłużników solidarnych nie ma skutku względem współdłużników.

- Zasada, że **działania i zaniechania jednego z dłużników solidarnych nie mogą szkodzić pozostałym** (art. 371 KC) – np. uznanie długu, zrzeczenie się zarzutu przedawnienia (przerwanie, zawieszenie biegu przedawnienia – 372 KC)

Indywidualizacja położenia prawnego każdego z dłużników solidarnych

- Sytuacja prawna dłużników solidarnych względem wierzyciela **nie musi być taka sama!**

Przede wszystkim, solidarność może powstać również gdy każdy z dłużników jest zobowiązany w sposób odmienny.

Art. 368 KC

Zobowiązanie może być solidarne, chociażby każdy z dłużników był zobowiązany w sposób odmienny albo chociażby wspólny dłużnik był zobowiązany w sposób odmienny względem każdego z wierzycieli.

- Przy tożsamości świadczeń mogą występować różnice w ich wysokości – solidarnością objęte są tylko świadczenia do najniższej wysokości
- Zróżnicowanie może przejawiać się np. w: odmienności czasu, miejsca, sposobu spełnienia świadczenia, terminie, warunku
- **ALE** nigdy nie może polegać na różnym przedmiocie świadczenia.

ZARZUTY DŁUŻNIKÓW SOLIDARNYCH WOBEC WIERZycIELA

OSOBISTE - Przysługują wyłącznie określönemu dłużnikowi

Właściwości lub działania dłużnika wpływające na ważność zobowiązania solidarnego (np. brak ZDCzP)

Czynności prawne między D i W, zwalniające D ze zobowiązania lub korzystnie zmieniające jego treść (np. zwolnienie z długu, odnowienie, rozłożenie na raty, przedawnienie)

WSPÓLNE - Dotyczą wszystkich dłużników

Ze względu na sposób powstania zobowiązania solidarnego (np. niezachowanie właściwej formy)

Ze względu na treść zobowiązania solidarnego (np. niezgodność umowy z ius cogens albo zas. współżycia społecznego – 58 KC)

ROZSZCZENIA REGRESOWE

- Dotyczą wzajemnych rozliczeń między dłużnikami gdy jeden lub kilku zaspokoi wierzyciela,
- **Stosunek wewnętrzny** określony:
 - Umową lub
 - Przepisami (zob. np. 207, 441 par. 2 i 3, 1034 KC)

Np. Współwłaściciele nieruchomości A,B,C zawarli z Z umowę o naprawę ogrodzenia na sumę 2000 zł. Całą sumę zapłacił A. W myśl 207 KC o wielkości roszczenia regresowego będzie decydował udział we współwłasności. Jeśli A jest współwłaścicielem w połowie, a B i C po ¼ to będzie mógł od nich dochodzić po 500zł.

UWAGA Jeśli jeden lub kilku dłużników solidarnych zaspokoiło wierzyciela w większej części niż wskazywał na to stosunek wewnętrzny, to należy się im zwrot od tych, którzy świadczyli mniej lub w ogóle.

Art. 376 KC

§ 1. Jeżeli jeden z dłużników solidarnych spełnił świadczenie, treść istniejącego między współdłużnikami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach może on żądać zwrotu od współdłużników. Jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, dłużnik, który świadczenie spełnił, może żądać **zwrotu w częściach równych**.

§ 2. Część przypadająca na dłużnika **niewypłacalnego rozkłada się między współdłużników**.

SOLIDARNOŚĆ WIERZycIELI (tzw. SOLIDARNOŚĆ CZYNNNA)

- Po stronie wierzytelności **kilka** podmiotów,
- Dłużnik zobowiązany do **jednego świadczenia**,
- Może je spełnić **do rąk któregokolwiek** z wierzycieli,
- Gdy jeden z wierzycieli wystąpi z powództwem – musi spełnić do jego rąk
- Spełnienie do rąk jednego – umarza dług wobec pozostałych (art. 367 KC)

Art. 367 KC

§ 1. Kilku wierzycieli może być uprawnionych w ten sposób, że dłużnik może spełnić całe świadczenie do rąk jednego z nich, a przez zaspokojenie któregokolwiek z wierzycieli dług wygasa względem wszystkich (solidarność wierzycieli).

§ 2. Dłużnik może spełnić świadczenie, według swego wyboru, do rąk któregokolwiek z wierzycieli solidarnych. Jednakże w razie wytoczenia powództwa przez jednego z wierzycieli dłużnik powinien spełnić świadczenie do jego rąk.

- Może powstać wyłącznie z **mocy czynności prawnej** – nie ex lege (nie ma takich przepisów!)
- Dłużnik **może być odmiennie zobowiązany wobec każdego z wierzycieli** (368 KC)
- Zasada **wzajemnej reprezentacji wierzycieli na ich korzyść** – zwłoka, przerwanie, zawieszenie biegu przedawnienia (377 KC)

Art. 377 KC Zwłoka dłużnika, jak również przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia względem jednego z wierzycieli solidarnych ma skutek także względem współwierzycieli.

- Zdarzenia pogarszające sytuację prawną jednego z wierzycieli (np. korzystna dla dłużnika uгода) **nie wpływają** na pozostałych wierzycieli
- Podobna regulacja roszczeń regresowych (378 KC)

Art. 378 KC

Jeżeli jeden z wierzycieli solidarnych przyjął świadczenie, treść istniejącego między współwierzycielami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach jest on odpowiedzialny względem współwierzycieli. Jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, wierzyciel, który przyjął świadczenie, jest odpowiedzialny w częściach równych.

SOLIDARNOŚĆ NIEWŁAŚCIWA

(PRZYPADKOWA/ NIEPRAWIDŁOWA/ POZORNA/
NIEZUPEŁNA / ZOBOWIĄZANIE IN SOLIDUM)

Dłużnicy z **różnych tytułów prawnych** są zobowiązani wobec **tego samego wierzyciela** do spełnienia **identycznego świadczenia** – z tym skutkiem, że spełnienie go przez jednego z nich zwalnia pozostałych (odpada przedmiot roszczenia, jeżeli interes wierzyciela został już zaspokojony).

(Przy czym nie ma umowy/ przepisu uzasadniającego odpowiedzialność solidarną).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że do przypadków odpowiedzialności in solidum stosuje się w drodze **analogii** przepisy o zobowiązaniach solidarnych. Wyznaczając zakres tej analogii należy pamiętać, że przy tego rodzaju odpowiedzialności chodzi o całkowicie odrębne zobowiązania, związane wspólnym celem, zwykle w postaci naprawienia jednej szkody. (tak SN w Wyroku z dnia 30 maja 2014 r. Sygn. akt III CSK 224/13, zob też Wyrok SN z dnia 23 lutego 2005 r., Sygn. akt III CK 280/04).

ZOBOWIĄZANIA PODZIELNE I ZOBOWIĄZANIA NIEPODZIELNE

„Świadczenie jest podzielne, jeżeli może być spełnione częściowo bez istotnej zmiany przedmiotu lub wartości” (art. 379 § 2 k.c.)

ZOBOWIĄZANIA PODZIELNE

Art. 379 § 1 KC Jeżeli jest kilku dłużników albo kilku wierzycieli, a świadczenie jest podzielne, **zarówno dług, jak i wierzytelność dzielą się na tyle niezależnych od siebie części, ilu jest dłużników albo wierzycieli.** Części te są równe, jeżeli z okoliczności nie wynika nic innego. (...)

- powstają odrębne stosunki zobowiązaniowe o strukturze jednopodmiotowej

Np. trzech lokatorów – A, B i C - kupuje 900 kg węgla za 1500 zł od sprzedawcy D . W braku innych okoliczności należy uznać, że powstały trzy odrębne stosunki zobowiązaniowe, w których każdy z lokatorów ma wierzytelność o wydanie 300 kg węgla i jest zobowiązany do zapłaty ceny 500 zł.

ZOBOWIĄZANIA PODZIELNE I ZOBOWIĄZANIA NIEPODZIELNE

„Świadczenie jest podzielne, jeżeli może być spełnione częściowo bez istotnej zmiany przedmiotu lub wartości” (art. 379 § 2 k.c.)

ZOBOWIĄZANIA NIEPODZIELNE - WIELOŚĆ DŁUŻNIKÓW

Art. 380 KC

§ 1. Dłużnicy zobowiązani do świadczenia **niepodzielnego** są odpowiedzialni za spełnienie świadczenia **jak dłużnicy solidarni**.

§ 2. W braku odmiennej umowy dłużnicy zobowiązani do świadczenia **podzielnego** są **odpowiedzialni za jego spełnienie solidarnie, jeżeli wzajemne świadczenie wierzyciela jest niepodzielne**.

§ 3. Dłużnik, który spełnił świadczenie **niepodzielne**, może żądać od pozostałych dłużników zwrotu wartości świadczenia według **tych samych zasad co dłużnik solidarny**.

Jeden stosunek zobowiązaniowy o złożonej strukturze wewnętrznej → dłużnicy zobowiązani do świadczenia niepodzielnego / dłużnicy zobowiązani do świadczenia podzielnego jeśli wzajemne świadczenie wierzyciela jest niepodzielne

Odrębne stosunki zobowiązaniowe o strukturze jednopodmiotowej → dłużnicy zobowiązani do świadczenia podzielnego

ZOBOWIĄZANIA NIEPODZIELNE - WIELOŚĆ WIERZycIELI

Art. 381 KC

§ 1. Jeżeli jest kilku wierzycieli uprawnionych do świadczenia niepodzielnego, **każdy z nich może żądać spełnienia całego świadczenia.**

§ 2. Jednakże w razie **sprzeciwu** chociażby jednego z **wierzycieli**, **dłużnik obowiązany jest świadczyć wszystkim wierzycielom łącznie albo złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego.**

Art. 381 § 1 KC odbiega od konstrukcji przyjętej przy solidarności czynnej → co wynika stąd, że o ile **solidarność czynna jest wynikiem woli stron**, o tyle niepodzielność świadczenia wynika z jego cech, niezależnych od woli stron, co uzasadnia konieczność **lepszego zabezpieczenia interesów wierzycieli**

Reguły reprezentacji interesów wierzycieli względem dłużnika (382 KC)

Roszczenia regresowe (3838 KC)

Adam i Ewa żyją od 6 lat w konkubinacie. W dniu 1.9.2015 r. wynajęli wspólnie mieszkanie od Dominiki, umowa najmu została zawarta na piśmie z podpisami notarialnie poświadczonymi wszystkich stron umowy. Przedmiotem najmu była jednopokojowa kawalerka z osobną kuchnią, małym przedpokojem i wąską łazienką, o powierzchni 30 m².

Strony w umowie ustaliły wysokość czynszu na kwotę 1800 zł miesięcznie, płatne w pierwszym dniu miesiąca z góry. W umowie nie określono kto będzie płacił czynsz, ani w jakiej części w czynszu partycypować będą konkubenci, wskazano jedynie w § 10 umowy, że płatność czynszu uznaje się za dokonaną w dniu zaksięgowania jej na rachunku bankowym Wynajmującego.

Adam i Ewa początkowo żyli zgodnie i opłacanie czynszu nie było żadnym problemem, jednak po roku – w sierpniu 2016 r. – Adam stracił pracę, zaczął często wyjeżdżać do innych miast w Polsce, a nawet do innych krajów w poszukiwaniu pracy. Wówczas relacje między partnerami pogarszały się. Od września 2016 r. tylko Ewa dokonywała przelewów na rachunek Wynajmującej, przy czym Ewa opłacała tylko połowę czynszu tj. 900 zł miesięcznie, natomiast Adam w ogóle nie dokładał się do czynszu, a w dniu 1.10.2016 r. wyjechał do Irlandii i od tego czasu nie mieszka w lokalu.

Dominika zorientowała się, że kwoty przelewów tytułem czynszu są zbyt niskie, telefonowała do najemców, jednak Adam nie odbierał od niej telefonów. Ewa natomiast próbowała wyjaśniać sytuację; wskazywała ona, że czynsz, jako świadczenie pieniężne, jest świadczeniem podzielnym, a strony w umowie nie zastrzegły solidarnej odpowiedzialności za zapłatę czynszu. Zdaniem Ewy świadczenie podzielne uległo podziałowi na dwie części zgodnie z art. 379 § 1 KC, w związku z czym jej postępowanie jest zgodne z prawem, ponieważ zobowiązana jest płacić tylko połowę czynszu. Druga połowa obciąża jej zdaniem wyłącznie Adama.

Dominika natomiast wskazuje na art. 6881 § 1 KC, zgodnie z którym, za zapłatę czynszu i innych należnych opłat odpowiadają solidarnie z najemcą stale zamieszkujące z nim osoby pełnoletnie. W jej ocenie, skoro Adam mieszkał z Ewą i jest pełnoletni, oboje odpowiadają solidarnie. Ustosunkowując się do tego argumentu Ewa podnosi, że od września 2016 r. Adam już nie mieszka w lokalu razem z nią, więc przepis ten nie ma zastosowania i nie odpowiada ona solidarnie razem z nim.

Czy Dominika ma rację i może pozwać Adama i Ewę łącznie i solidarnie o zapłatę czynszu na podstawie wskazywanego przez nią art. 6881 § 1 KC?

Czy Ewa opłacając połowę czynszu spełniła, jako dłużnik, świadczenie należycie?

Czy Ewa ma roszczenie regresowe do Adama?

Czy odpowiedzi byłyby inne gdyby Adam i Ewa nie żyli w konkubinacie, lecz jako znajomi jedynie po koleżeńsku dzielili koszty wynajmu lokalu?